

УДК 340

DOI 10.31732/2708-339X-2023-09-50-58

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО МЕДІАЦІЮ»: ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ ТА ПОДАЛЬШІ КРОКИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Марина Ю. Ю.,

аспірант Університету «КРОК»
вул. Табірна, 30-32, м. Київ, Україна, 03113,
e-mail: yuriymarina23@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6375-5118>

THE LAW OF UKRAINE "ON MEDIATION": THE MAIN ACHIEVEMENTS AND FURTHER STEPS IN THE DEVELOPMENT OF MEDIATION IN UKRAINE

Maryna Yu. Yu.,

PhD student of «KROK» University,
Tabirna St, 30-32, Kyiv, Ukraine, 03113,
e-mail: yuriymarina23@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6375-5118>

Анотація. Стаття присвячена дослідженню медіації як альтернативного способу вирішення соціальних спорів, аналізу Закону України «Про медіацію». Хоча медіація вважається одним із найпопулярніших способів консенсусного вирішення спорів, проте протягом багатьох років медіація в Україні не мала законодавчого регулювання. Це була одна з перешкод, яка стримувала розвиток альтернативного вирішення спорів в Україні, незважаючи на зростання медіаторної спільноти. 16 листопада 2021 року було ухвалено Закон України «Про медіацію».

Стаття присвячена відмінним рисам нового українського законодавчого регулювання медіації, які є визначальними для національної моделі медіації, наприклад, такими як визначення та принцип медіації, її принципи та обсяг, вимоги до медіаторів та ін. згідно зі ст. 124 Конституції України та європейських стандартів доступу до суду (ч. 1 ст. 6 ЄСДС). У статті розглядаються організаційно-процесуальні аспекти інтеграції медіації до судового розгляду. Аналізуються різні моделі інтеграції медіації до української судової системи, які апробовані в Україні. Визначено сучасні тенденції у розвитку медіації в Україні. Сучасні тенденції посилення взаємодії медіації та судочинства дозволяють виділити судову медіацію, яка інтегрована у судовий розгляд та забезпечується за сприяння суду. Загалом розробка стратегії інтеграції медіації до судового розгляду стосується двох основних аспектів: організаційного, який пов'язаний із виробленням оптимальної моделі судової медіації, та процесуального, який орієнтований на процесуальні особливості такої інтеграції.

Зроблено висновок про те, що ухвалення Закону «Про медіацію» сприяє розвитку альтернативного вирішення спорів в Україні, але потребує подальших кроків, таких як: розробка національної моделі судової медіації, внесення змін до процесуального законодавства із запровадженням спеціальної процедури, яка б призвела до забезпечення дотримання угод, що впливають із міжнародного посередництва у комерційних спорах, та прийняття спеціального регламенту для інтеграції посередництва до інших юрисдикційних видів діяльності (нотаріат, система правової допомоги).

Ключові слова: медіація, правова система, судове посередництво, обов'язкове посередництво, посередник, спір.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 14.

Abstract. The article is devoted to the study of mediation as an alternative way of resolving social disputes, analysis of the Law of Ukraine "On Mediation". Although mediation is considered to be one of the most popular methods of consensual disputes resolution, for many years mediation in Ukraine was not regulated by law. This was one of the obstacles that held back the development of alternative dispute resolution in Ukraine, despite the growth of the mediation community. On November 16, 2021, the Law of Ukraine "On Mediation" was adopted.

The article is devoted to the distinctive features of the new Ukrainian legislative regulation of mediation,

which are decisive for the national model of mediation, for example, the definition and principles of mediation, its principles and scope, requirements for mediators, etc. in accordance with Article 124 of the Constitution of Ukraine and European standards of access to justice (part 1 of Article 6 of the ESAJ). The article deals with the organizational and procedural aspects of the integration of mediation into the trial. Various models of integration of mediation into the Ukrainian judicial system, which have been tested in Ukraine, are analyzed. The current trends in the development of mediation in Ukraine are determined. The current trends in the development of mediation in Ukraine are defined. Modern trends of strengthening the interaction of mediation and the judiciary allow to highlight judicial mediation, which is integrated into court proceedings and is provided with the assistance of the court. In general, the development of a strategy for the integration of mediation into court proceedings concerns two main aspects: organizational, which is related to the development of an optimal model of judicial mediation, and procedural, which is focused on procedural features of such integration.

It is concluded that the adoption of the Law "On Mediation" contributes to the development of alternative disputes resolution in Ukraine, but requires further steps, such as the development of a national model of judicial mediation, amendments to the procedural legislation with the introduction of a special procedure that would lead to compliance with agreements, arising in connection with international mediation in commercial disputes, and the adoption of special rules for the integration of mediation into other jurisdictional activities (notary, legal aid system).

Keywords: mediation, legal system, judicial mediation, mandatory mediation, mediator, dispute.

Formulas: 0, fig.: 0, tab.: 0, ref.: 14.

Постановка проблеми. Медіація – один із найпопулярніших методів альтернативного вирішення суперечок у всьому світі. Він вважається частиною міжнародного стандарту доступу до правосуддя, який сьогодні трактується не лише як доступ до судів класичного типу, а й як доступ до альтернативного вирішення спорів.

Розвиток методів альтернативного вирішення спорів загалом та медіації зокрема визнано однією з цілей реформи системи правосуддя в Україні. Таким чином, 16 листопада 2021 р. було ухвалено Закон України «Про медіацію». Медіаторська спільнота чекала цього понад 25 років з того часу, як перші медіатори пройшли навчання за підтримки світового співтовариства медіаторів, і нині на нього покладаються великі надії. Передбачається, що це позитивно вплине на розвиток руху АРС в Україні та покращення доступу до правосуддя та його ефективності. Водночас, Закон «Про медіацію» є рамковим і вимагає подальших кроків для реалізації на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням медіації в Україні займалися наступні науковці, як І. Ізарова, Т. Цувіна, В. Комаров, О.М. Матвійчук, О.Г. Завидовська-Марчук, А. Сергеева та ін.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Стаття присвячена аналізу основних особливостей нового Закону України «Про медіацію» та його прогалін, а також подальшим напрямам

просування медіації в Україні. Необхідно визначити сучасні тенденції та подальші кроки розвитку медіації в українській правовій системі. Таким чином, у статті є науковий аналіз Закону України «Про медіацію» 16 листопада 2021 р, його основні досягнення та подальші кроки розвитку медіації в Україні.

Виклад основних положень. Сфера застосування Закону «Про медіацію» є досить широкою. Це можуть бути як відносини, пов'язані із здійсненням медіації для відвертання виникненню спорів (конфліктів) в майбутньому або ж вирішення будь-яких спорів (конфліктів), в тому числі сімейних, цивільних, господарських, трудових, адміністративних, та пов'язаних з адміністративним правопорушенням кримінального провадження для примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим) (Ч. 1 ст. 3 Закону «Про медіацію»).

Водночас законодавство може містити окремі положення щодо процедур медіації з різних категорій спорів. Як бачимо, Закон «Про медіацію» регулює не лише медіацію вирішення спорів, а й так звану превентивну медіацію, тобто медіацію спору, який може виникнути тільки в майбутньому, наприклад, медіацію укладання контракту або шлюбного договору.

Медіація також може бути інтегрована до судового процесу на різних стадіях. З урахуванням цього критерію можна виділити такі види медіації:

а) досудова медіація, яка має місце до початку судового розгляду і може бути обов'язковою досудовою процедурою вирішення спору, незастосування якої унеможливило б початок судового розгляду;

б) посередництво в суді першої інстанції, що відбувається ще до винесення рішення під час попереднього провадження або ж розгляду справи по суті;

в) посередництво у вищих судах під час перегляду судових рішень у апеляційній чи касаційній інстанціях;

г) посередництво у виконавчому провадженні або післясудове посередництво, яке проводиться під час виконання рішення суду. Те саме стосується й інтеграції медіації в арбітраж.

Закон «Про медіацію» визнає класичні принципи медіації, які включають добровільність (ст. 5), конфіденційність (ст. 6), нейтральність, незалежність і неупередженість медіатора (ст. 7), самовизначення сторін та рівність прав сторін медіації (ст. 8).

Закон «Про медіацію» нічого не говорить про обов'язкову медіацію, але проголошує добровільність одним з основних принципів медіації, згідно з яким сторони можуть лише добровільно, за взаємною згодою звертатися до обраного медіатора, ніхто не може бути примушений до участі у медіації, і процедура може здаватися, що в Законі «Про медіацію» закріплено класичну добровільну модель медіації. Але нині дедалі більше країн встановлюють різні види обов'язкової медіації деяких категорій справ [13]. Першою країною в Європі, яка розробила таке положення, була Італія, де медіація є обов'язковою досудовою процедурою, наприклад, у кондомініумі суперечки власників, суперечки про лікарську недбалість, суперечки про дифамацію, суперечки, що виникають через банківські та страхові договори і т.д. [12] Дана тенденція викликала зрушення в трактуванні принципу добровільності від добровільного вступу в процедуру медіації до добровільного закінчення такої процедури. В даний час запровадження різних видів обов'язкової медіації стало загальносвітовою тенденцією у правовому регулюванні медіації.

Можна виділити різні види медіації

залежно від поділу ініціатив між сторонами та судом при ухваленні рішення про використання медіації:

а) повністю добровільне посередництво, ініційоване сторонами;

б) медіація, ініційована хоча б однією стороною, яка зобов'язує іншу сторону брати участь у медіації без права відмови;

в) медіація, ініційована судом:

- медіація за рекомендацією суду, коли суддя має право лише рекомендувати медіацію та роз'яснювати її переваги та санкції за відмову від застосування медіації згідно з національним законодавством;

- медіація за призначенням або за розпорядженням суду, що відображає велику міру обов'язковості даної процедури, і обов'язковість у цьому випадку може стосуватися відвідування інформаційного сеансу або самої медіації;

г) медіація як встановлений законом досудовий порядок, що означає, що позивач не може пред'явити позов, якщо сторони не намагалися вирішити свою суперечку за допомогою медіації [11].

Ст. 124 Конституції України вказує на те, що юрисдикція судів поширюється на будь-яку правову суперечку та будь-яке кримінальне звинувачення. У випадках, передбачених законом, суди розглядають інші справи. Закон може передбачати обов'язковий досудовий порядок вирішення спорів [1].

Дане конституційне становище відкриває перед законодавцем можливість запровадження обов'язкової медіації в окремих категоріях справ у майбутньому, незважаючи на те, що Закон «Про медіацію» не регулює будь-який вид обов'язкової медіації.

Обов'язкове посередництво створює проблеми для України. Ухвалюючи положення про обов'язкову медіацію, держава поширює на цю процедуру дію п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод від 1950 р. стосовно позитивного зобов'язання держави гарантувати доступ до суду. Незважаючи на те, що з точки зору Європейського суду з прав людини, прецедентна практика обов'язкової медіації не порушує вимоги про доступ до суду, у кожному випадку має дотримуватися принципу пропорційності. Класична структура критерію

пропорційності для справ про доступ до суду виглядає так:

1) мета закріпленого законом обмеження доступу до суду має бути легітимною;

2) засоби, використані для обмеження, повинні бути мінімально обтяжливими та необхідними в демократичному суспільстві;

3) повинен існувати розумний і пропорційний зв'язок між використовуваними засобами і метою;

4) обмеження, що розглядається, не суперечать самій суті доступу до судових прав, позаяк особа не може бути позбавлена права на судовий захист внаслідок обмеження і завжди повинні бути альтернативні способи захисту порушених прав, свобод або інтересів, якщо розгляд окремих справ виключено з підсудності суду.

З урахуванням викладеного, з тлумачення медіації як обов'язкової досудової процедури можна зробити висновок, що така процедура має легітимну мету, що містить два аспекти: з одного боку – переслідує суспільний інтерес у доступі до правосуддя для всіх та його ефективність, а також полегшення навантаження на суди; з іншого боку, він спрямований на задоволення приватного інтересу сторін, який полягає у забезпеченні використання ефективного та належного узгодженого способу вирішення їхнього спору. Якщо сторонам надається можливість добровільно припинити процедуру медіації, засоби, які використовуються для обмеження, є мінімально обтяжливими та пропорційними меті обмежень.

Водночас постає питання, чи не викличе така законодавча норма ситуації, коли насправді особу взагалі буде позбавлено права на справедливий судовий розгляд з точки зору реального розвитку медіації в Україні та кількість сертифікованих медіаторів. Запровадження медіації як обов'язкового досудового порядку вирішення спорів навіть у деяких категоріях справ передбачає позитивне зобов'язання держави щодо забезпечення безперешкодного доступу до медіації на всій території держави. Разом з тим, у випадках, коли сторони мають право на юридичну допомогу, медіація має бути

надана безкоштовно за рахунок коштів державного бюджету (А. 4 ч.1 ст.1 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»). На наш погляд, це завдання недосяжне в поточній ситуації в Україні, враховуючи кількість посередників, війну на території України розпочату росією, велику територію країни та диверсифікацію судової системи. Це може призвести, з одного боку, до додаткових навантажень на бюджет, а з іншого – до порушення права на справедливий розгляд суду (п. 1 ст. 6 Європейського кодексу з прав людини). Але вже зараз існує кілька безкоштовних проєктів асоціацій медіаторів та систем юридичної допомоги у великих містах та проєктів онлайн-медіації у малих містах. Загалом важливо пам'ятати, що примусова медіація може збільшити кількість медіацій, але не збільшить кількість врегульованих суперечок, оскільки сторони та юристи часто розглядають таку процедуру як формальність перед поданням позову. Відповідно до цих міркувань, перш ніж запроваджувати медіацію як обов'язкову досудову процедуру, державі необхідно провести серйозну роботу з популяризації медіації та збільшення кількості медіаторів.

Хоча історично медіація постає як альтернатива класичному судовому розгляду, згодом ефективність медіації призвела до інтеграції медіації до судового розгляду. Медіація покликана полегшити навантаження на судову систему та допомогти у боротьбі з такими негативними тенденціями у цивільному процесі, як надмірна тривалість судового розгляду, високі судові витрати, складність судового розгляду, що характеризують кризу цивільного судочинства у другій половині ХХ ст. [14]. В даний час визнано, що медіація може покращити доступність і ефективність правосуддя, збагатити судову практику, підвищити гнучкість і пристосованість судового розгляду до характеру спору і т.д. В результаті, з одного боку, вона може підвищувати довіру до системи правосуддя і рівень задоволеності простих людей судовою владою, а з іншого боку, дозволяє сторонам обирати найбільш вдалий спосіб вирішення своїх суперечок.

Сучасні тенденції посилення взаємодії медіації та судочинства дозволяють виділити судову медіацію, яка інтегрована у судовий розгляд та забезпечується за сприяння суду. Загалом розробка стратегії інтеграції медіації до судового розгляду стосується двох основних аспектів: організаційного, який пов'язаний із виробленням оптимальної моделі судової медіації, та процесуального, який орієнтований на процесуальні особливості такої інтеграції.

Аналіз законодавства та практики реалізації пілотних проектів з медіації, інтегрованої в судовий розгляд у зарубіжних країнах, дозволяє виділити такі моделі судової медіації:

а) судова медіація, або модель «суддя-медіатор», що здійснюється безпосередньо у суді суддями, які пройшли спеціальну медіаційну підготовку;

б) судове посередництво двох видів:

- внутрішньо-судова медіація, за якої медіація здійснюється у центрі медіації чи центрі альтернативного вирішення спорів у суді, тому передбачається, що медіація проводиться «всередині» суду внутрішніми медіаторами;

- зовнішнє судове посередництво, у якому справи для посередництва направляються у зовнішні державні чи приватні медіаційні центри чи медіаторам [11].

В Україні було кілька пілотних схем судової медіації за підтримки донорських організацій. Були представлені такі моделі медіації, інтегровані в судовий розгляд:

- зовнішня судова медіація («Підтримка розвитку медіації у восьми судах Волинської області як альтернативний спосіб вирішення конфлікту» за підтримки USAID у рамках проекту «Справедливе правосуддя»);

- судове посередництво, за якого посередниками виступали спеціально підготовлені судді (грант Європейської комісії та Ради Європи «Порядок відбору та призначення суддів, їх підготовки, притягнення до дисциплінарної відповідальності, розподілу справ та альтернативного вирішення спорів у 2006-2007 рр. та «Прозорість та ефективність системи правосуддя в Україні» у 2008-2011 рр.);

- спеціальна процедура вирішення спору за участю судді як особливий вид примирливої процедури, яку проводить суддя (проект «Навчання суддів для економічного зростання» за підтримки Канадського національного юридичного інституту).

У межах цих проектів було отримано такі результати. Згідно зі статистикою, в рамках зовнішньої медіації, реалізованої у восьми судах Волинської області, до процесу медіації було залучено 142 особи, проведено 108 інформаційно-оцінних зустрічей із сторонами, проведено 38 медіацій, 14 з яких були успішними. (З них – два спадкові спори, три земельні спори, чотири сімейні спори, п'ять цивільних спорів). Після проведення успішної медіації сторонам було запропоновано відповісти на запитання анкети: 20 із 24 осіб вказали, що не очікували такого результату; 18 із 24 осіб повідомили, що суддя повністю зрозумів суть проблеми та максимально сприяв вирішенню спору та рекомендував їм медіацію; 16 людей із 24 заявили, що в майбутньому спробують спочатку скористатися медіацією, щоб заощадити гроші та час. При цьому з 24 справ, у яких медіація не мала успіху: 4 медіації були зупинені медіатором (у тому числі 3 медіації, в ході яких медіатори були поінформовані про насильство), а в 5 випадках медіацію було зупинено через правові претензії сторін від представників у справі [10].

Натомість у пілотному проекті судової медіації (модель «суддя-медіатор»), який проходив у чотирьох судах (Вінницький окружний адміністративний суд, Білоцерківський міський суд Київської області, Івано-Франківський міський суд, Донецький апеляційний адміністративний суд) з липня 2010 р. по листопад 2010 р. до медіації було передано 83 справи, у 50 випадках медіація відбулася, 36 медіацій завершилися успішно, а у 33 випадках було укладено мирові медіативні угоди.

Проект, пов'язаний із запровадженням процедури вирішення спору за участю судді, навіть став основою для внесення змін до процесуального законодавства у 2017 р. По суті, це не

медіація – це своєрідне примирення під керівництвом судді, який провів судовий розгляд. Хоча в Україні були випробувані різні види інтегруючої медіації, у новому Законі «Про медіацію» нічого не йдеться про можливість проведення медіації суддями чи іншими працівниками суду, тому можна зробити висновок, що в Україні зовнішня медіація за участю судді розвиватиметься у майбутньому і далі. З цього погляду головне питання полягає в тому, як і ким відбиратимуться медіатори для такого роду медіації і хто формуватиме і вестиме реєстр таких медіаторів.

Ще до ухвалення Закону «Про медіацію» медіація могла застосовуватися паралельно із судовим розглядом у зв'язку з наявністю у законодавстві положень про можливість досягнення мирової угоди між сторонами на будь-якій стадії цивільного, господарського чи адміністративного судочинства, у тому числі апеляційне та касаційне провадження та виконавче провадження.

На практиці, якщо сторони в процесі використовують медіацію та знаходять мирове рішення, вони можуть довести його до суду, і воно може бути затверджено судом як мирова угода. Більше того, хоча законодавча регламентація медіації була відсутня, з 2017 р. імунітет медіатора вже був закріплений у процесуальному законодавстві (п. 2 ч. 1 ст. 70 КПК; п. 2 ч. 1 ст. 66 АПК), що фактично унеможливило допит медіатора як свідка про факти, що стали йому відомими в ході судового розгляду.

Поруч із прийняттям Закону «Про медіацію» вносяться зміни у процесуальні кодекси – Цивільний процесуальний кодекс (далі – ЦПК), Арбітражний процесуальний кодекс (далі – АПК), Адміністративний процесуальний кодекс (далі – АПК) – було зроблено. Основні судові гарантії під час використання медіації можна резюмувати так:

1. У процесуальному законодавстві прямо передбачено, що сторони можуть примиритися, у тому числі в порядку медіації, на будь-якій стадії судового розгляду, а результат угоди сторін може бути затверджений як мирова угода (ч. 7 ст. 46 ЦПК; ч. 7 ст. 49 АПК; ч. 5 ст. 47 АПК).

2. Особлива гарантія принципу нейтральності пов'язана із забороною на суміщення двох ролей – посередника та законного представника: особа, яка виступила посередником у суперечці, пов'язаній із справою, що розглядається судом, не може виступати представником у тій же справі (п. 5 ч. 5 ст. 183 ЦПК; п. 5 ч. 5 ст. 198 АПК; Абз. 5 ч. 6 ст. 181 АПК).

3. Суддя тепер зобов'язаний з'ясувати під час підготовчого засідання у справі, чи бажають сторони врегулювати суперечку у позасудовому порядку шляхом медіації (п. 2 ч. 2 ст. 182 ЦПК; п. 2 ч. 2 ст. 197 АПК; Абз. 2 ч. 2 ст. 180 АПК.).

4. Якщо сторони домовилися про проведення позасудової медіації на підготовчому етапі, суд може відкласти підготовче засідання (п. 5 ч. 5 ст. 183 ЦПК; п. 5 ч. 5 ст. 198 АПК; Абз. 5 ч. 6 ст. 181 АПК); водночас суд зобов'язаний призупинити провадження у справі, якщо обидві сторони клопочуть про зупинення провадження у справі при проведенні медіації перед ними на період медіації, але не більше 90 днів з дня ухвалення рішення про зупинення провадження у справі (п. 3-1 ч. 1 ст. 227 ЦПК; п. 4-1 ч. 1 ст. 251 АПК; п. 4 ч. 1 ст. 236 АПК).

Після поновлення провадження у справі, якщо сторони досягли медіативної мирової угоди, суд може закрити провадження у справі та затвердити таку угоду. Іншими варіантами є припинення провадження у справі через відмову позивача від позову або ж винесення рішення суду у разі визнання позову відповідачем. У разі безуспішності медіації суд після поновлення провадження у справі повинен розглянути справу по суті та винести рішення.

5. Використання процедури медіації стимулюється правилами про повернення судового збору: у разі укладення мирової угоди відмова позивача від позову або визнання позову відповідачем у результаті медіації, 60 % суми судового збору до першої, апеляційної чи касаційної інстанцій відшкодовуються (ч. 1, 2 ст. 130 АПК; Частини 1, 2 статті 142 АПК).

6. Для адміністративного судочинства встановлено спеціальне правило, яке встановлює строки подання позову: медіація не зупиняє протягом строку

подання позову до адміністративного суду кримінальні справи [1].

Висновки. Закон «Про медіацію» відкрив нову сторінку напрямку альтернативного вирішення спорів в Україні з погляду верховенства права та доступу до правосуддя. Незважаючи на очікуваний позитивний ефект, багато проблем залишаються відкритими для обговорення.

По-перше, закон наголошує на загальних питаннях розвитку медіації в Україні, не даючи загальних вказівок для будь-якої конкретної моделі судової медіації. Проте розвиток останнього є однією із стратегічних цілей просування альтернативного вирішення спорів в Україні та реформування сектору юстиції. З цієї точки зору, наступні кроки можуть бути пов'язані з розробкою стандартів організації та якості судової медіації, а також запровадженням обов'язкової медіації з окремих видів справ у контексті реалізації положення ст. 124 Конституції України.

По-друге, Україною в 2019 р. було підписано Конвенцію ООН про міжнародні угоди про врегулювання спорів, що виникають у результаті медіації (Сінгапурська конвенція). Тому подальші зміни будуть спрямовані на внесення змін до процесуального законодавства, зокрема, запровадження спеціальної процедури, до виконання угод, що впливають із міжнародного посередництва у комерційних спорах, аналогічно тому, що передбачено для арбітражу Нью-Йоркською конвенцією про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень. Міністерство юстиції організувало робочу групу для ратифікації Сінгапурської конвенції одночасно з організацією робочої групи за проектом Закону «Про медіацію». Зараз ця група працює над поправками до процесуального права з урахуванням Закону «Про медіацію». Слід зазначити, що підписання Сінгапурської конвенції може вивести практику медіації на новий рівень,

значно розширивши її використання у транскордонних комерційних суперечках, що позитивно позначиться на іміджі України на світовій арені та розвитку медіації на Україні.

По-третє, Закон «Про медіацію» передбачає інтеграцію медіації до інших юрисдикційних видів діяльності, таких як діяльність нотаріусів та судових приставів та системи правової допомоги, однак у цьому контексті немає спеціального регулювання медіації. Міністерству юстиції слід зробити деякі подальші кроки, щоб знайти ефективну модель інтеграції медіації в ці галузі.

По-четверте, законодавство не приділяє належної уваги інтеграції медіації до арбітражу та міжнародного комерційного арбітражу. У всьому світі популярна практика так званих гібридних процедур, зокрема med-arb та arb-med, заснованих на поєднанні медіації та арбітражу розгляду у різних варіаціях. Статус медіативних угод та медіативних застережень залишається незрозумілим у Законі «Про медіацію». Систематичний аналіз норм вітчизняного процесуального права дозволяє зробити висновок у тому, що вони є обов'язковими. Важливим питанням у контексті заохочення посередництва та розвитку культури альтернативного вирішення спорів є необхідність того, щоб застереження про посередництво, що містяться в контрактах, а також угоди про посередництво, були обов'язковими для сторін.

По-п'яте, інформаційна політика держави – необхідна популяризації медіації у суспільстві. У ньому мають пояснюватися переваги посередництва, його принципи та переваги; виховувати довіру обивателів до даного інституту та прагнення використовувати неконкурентні способи вирішення спорів, формувати позитивний імідж медіаторів та підвищувати обізнаність суспільства про їхню місію тощо.

Література:

1. Про медіацію: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 7, ст. 51) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20> (дата звернення: 26.06.2023)

2. Про судоустрій та статус суддів: Закон України №1402. VIII від 02.06.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 03.06.2023)
3. Проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» №7315 від 26.04.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39495> (дата звернення: 01.06.2023)
4. Проект Закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо здійснення судочинства в умовах воєнного стану №7404 від 24.05.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39662> (дата звернення: 28.06.2023)
5. Проект Закону України про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу, Господарського процесуального кодексу №7316 від 26.04.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/searchResults> (дата звернення: 30.06.2023)
6. Голова Верховного Суду обговорив із суддями нагальні проблеми системи правосуддя, що виникли під час війни” (Державна судова адміністрація, 07.06.2022. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/1281822> (дата звернення: 02.06.2023)
7. Збірник статей «5 років діалогу та 25 років медіації в Україні: від розколу до згуртованості». 2019, Київ, URL: <https://www.osce.org/project-coordinator-inukraine/448165> (дата звернення: 26.06.2023)
8. Ізарова І. Стале цивільне правосуддя через відкрите виконання – вивчення українського досвіду. 2020, 9 (5). Академічний журнал міждисциплінарних досліджень. С. 206-216. URL: <https://doi.org/10.36941/ajis-2020-0098> (дата звернення: 26.06.2023)
9. Комаров В., Цувіна Т. Вплив ЄСПЛ та прецедентної практики ЄСПЛ на цивільний процес в Україні. 2021, 1(9) Доступ до правосуддя у Східній Європі.
10. Матвійчук О.М., Завидовська-Марчук О.Г. Медіація в судах: міф чи реальність? Луцьк: Б.в. 2016 рік.
11. Цувіна Т., Сергєєва А. Комплексний аналіз поточної ситуації, перешкод та можливостей розвитку медіації: з рекомендаціями щодо популяризації та впровадження медіації в Україні. 2019 рік
12. Silvestri E., Jagtenberg R. Tweeluit – Diptych: Juggling a Red Hot Potato: Italy, the EU, and Mandatory Mediation. 2013, 17(1). Nederlands-Vlaams Tijdschrift voor Mediation en Conflictmanagement. 29-45.
13. Van Rhee C.H. Mandatory Mediation before Litigation in Civil and Commercial Matters: A European Perspective. 2021, 4(12), Access to Justice in Eastern Europe 7-24. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-4-4-a000082>.
14. Zukeman A.A. (ed) Civil Justice in Crisis: Comparative Perspectives of Civil Procedure. Oxford University Press. 1999.

References:

1. On mediation: Law of Ukraine (Verkhovna Rada Bulletin, 2022, No. 7, Article 51) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20> (Accessed: 26 June 2023)
2. On the judiciary and the status of judges: Law of Ukraine No. 1402. VIII of 02.06.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (Accessed: 4 June 2023)
3. Draft Law of Ukraine on Amendments to the Law of Ukraine "On the Judiciary and the Status of Judges" No. 7315 of April 26, 2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39495> (Accessed: 4 June 2023)
4. Draft Law on Amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses Regarding Judicial Proceedings in Martial Law No. 7404 dated 05/24/2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39662> (Accessed: 28 June 2023)
5. Draft Law of Ukraine on Amendments to the Code of Administrative Procedure of Ukraine, Civil Procedure Code, Economic Procedure Code No. 7316 of 26/04/2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/searchResults> (Accessed: 30 June 2023)
6. The State Security Service of Ukraine announced the resumption of the "List of cases for review" service. State Judicial Administration of Ukraine, 25.03.2022. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/pres-centr/news/1264802> (Accessed: 4 June 2023)
7. Collection of articles '5 Years of Dialogue and 25 Years of Mediation in Ukraine: from Division to Cohesion'. 2019, Kyiv, URL: <https://www.osce.org/project-coordinator-inukraine/448165> (Accessed: 26 June 2023)
8. Izarova I., Sustainable Civil Justice Through Open Enforcement – The Ukrainian Experience Studying. 2020, 9 (5). Academic Journal of Interdisciplinary Research. 206-216. URL: <https://doi.org/10.36941/ajis-2020-0098> (Accessed: 26 June 2023)
9. Komarov V., Tsvina T. The Impact of the ECHR and the Case law of the ECHR on Civil Procedure in Ukraine. 2021, 1(9) Access to Justice in Eastern Europe.
10. Matviychuk O.M., Zavydovska-Marchuk O.H. Mediation in the courts: myth or reality? Lutsk: B.v. 2016.
11. Tsvina T., Serhieieva A. Comprehensive Analysis of the Current Situation, Barriers and Possibilities of Mediation Development: with Recommendations for the Promotion and Implementation of Mediation in Ukraine. 2019.
12. Silvestri E., Jagtenberg R. Tweeluit – Diptych: Juggling a Red Hot Potato: Italy, the EU, and Mandatory Mediation. 2013, 17(1). Nederlands-Vlaams Tijdschrift voor Mediation en Conflictmanagement. 29-45.

13. *Van Rhee C.H. Mandatory Mediation before Litigation in Civil and Commercial Matters: A European Perspective. 2021, 4(12), Access to Justice in Eastern Europe 7-24. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-4.4-a000082>.*
14. *Zukeman A.A. (ed) Civil Justice in Crisis: Comparative Perspectives of Civil Procedure. Oxford University Press. 1999.*

Стаття надійшла до друку 28.06.2023